

Csizmadia Ervin

Mire tanít bennünket a 2024-es év?

Bár a 2024-ben létrejövő új párt, a Tisza számos ponton nagyon mást akar, mint a Fidesz, de egy dologban követnie kell a Fidesz mintáját. Ha győzni akar, nagyon komolyan be kell ágyazódnia a magyar társadalomba. Kis magyar beágyazódás-történet a rendszerváltástól napjainkig. Csizmadia Ervin írása.

info@meltanyosság.hu

www.meltanyosság.hu

0630-311-1701

1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.

A tavalyi év arra taníthat meg minket, hogy Magyarországon a jobb- és a baloldal nem egyforma verseny-esélyekkel rendelkezik. Másképpen úgy is mondhatnánk: bal-liberális párt lényegében egy sincs érdemi szerepben, míg a jobboldalon immáron *kettő* befolyásos párt is van. De ez nem minden, mert van egy másik tanítás is. Ez pedig az, hogy ne elégedjünk meg a végeredmény regisztrálásával (mert ez csak egy állapot), s nézzük a folyamatot. Korántsem volt mindig ez így a rendszerváltás után. Sőt. A rendszerváltás után sokáig domináló szerepben a bal- és a liberális oldal volt. Azt kell tehát megértenünk, *mi és miért* változott.

A rendszerváltás utáni kor leckéje: baloldali beágyazottság

Bár az 1990-es választást a baloldali utódpart nagyon elvesztette, de 1990 és 1994 között mind az MSZP, mind az SZDSZ komoly befolyásra tett szert. Az SZDSZ már 1990-ben is erős párt volt, de akkor nem volt esélye koalíciókötésre. 1994-ben már volt. 1994-től 2009-ig az MSZP és az SZDSZ nagyjából azonos pályán mozog, és bár az 1998-as választást az immár jobboldalra átkerülő Fidesz és szövetségesei nyerik, mégsem túlzás azt mondani, hogy a korszellem ekkor baloldali.

Csak nem úgy baloldali, mint korábban. A világ más pontjain is átalakul a hagyományos baloldal. A régi reflexeket és ideologikus sallangokat (munkás-centrikusság) levetkőzve a baloldali pártok középre húznak és

amolyan *harmadikutassá* válnak. Clinton, Blair és Schröder – három külső példa, amely előkészíti a gyurcsányizmust, és – utólag bárki bármit is mond – a gyurcsányizmus kreatív kísérlet arra, hogy a baloldalt tartós hatalmi tényezővé tegye. Sőt. A baloldal legnagyobb innovációja, hogy változtat a rendszerváltás induló képletén.

A magyar rendszerváltás ugyanis túlteljesít. Annyira másolni akarjuk a nyugati trendeket, hogy itthon rövid parlamenti ciklusok intézményesülnek, azaz, 1990-től egészen 2006-ig mindig más nyeri a választást. Gyurcsány Ferenc 2006-ban megtöri ezt a trendet és megnyeri a második választást is a baloldali-liberális koalíciónak. Ekkor van az MSZP és az SZDSZ a csúcson, bár az is tény, hogy az SZDSZ szavazati aránya folyamatosan csökken. Hol van már a korábban megszerzett felsőközéppárti státusz. Miközben az MSZP még viszonylag jó áll, az SZDSZ folyamatosan süllyed. De a belső törésvonalakat elfedi a 2006-os, sorrendben második választási győzelem.

S hogy mit tanulhatunk mindebből, ha a demokráciát nem állapotnak, hanem folyamatnak tekintjük? Azt, hogy a magyar választók nagyon *bíztak* a baloldalba. Nem is nagyon tehettek mást, mert a 2000-es évek nagy részében az MSZP-nek nem volt erősen beágyazott jobboldali vetélytársa. A Fidesz sem volt akkor még az. A Fidesz „átmeneti” állapotban volt a lebegő pártból a beágyazott párt felé. Azt már tudták, hogy számukra a minta az MSZP, de még nem tudták, az MSZP hogyan csinálta. Már kezdtek beágyazódni, de a folyamat még a kezdetén tartott.

Ellenben a folyamat dinamikájában már látszott a kettősség. Az, hogy a folyamatot már nem pusztán csak a baloldali-liberális koalíció uralja, hanem a kihívó párt, a Fidesz is. S itt érhetjük tetten azt, ami a politika középponti fogalma: a *dinamika*. Statikailag a bal-liberális koalíció a 2006-os választás megnyerése után még jól áll, de már vannak polgári körök, már van jobboldali mozgalmi identitás, és kezd kirajzolódni, hogy az MSZP csak akkor őrzi meg tartós hatalmát, ha továbbra is dinamikában marad. Merthogy a 2006-os választás megnyerése nagy fegyvertény, de csak akkor lesz igazi haszna, ha a koalíció akár 2010-et is megnyeri. Az már egy hosszú ciklus, akkor már elmondhatja a baloldal, hogy tartósan bírja a társadalom támogatását.

És éppen ezen a ponton botlott el a baloldal. Őszöd ugyanis annyira keresztülverte ezt a dinamikát, hogy Őszöd után már csak egyetlen dinamikai tényező maradt, a Fidesz. Ezt kell tehát értenünk. A politikai küzdelemben a dinamikát kell uralni. Ha azt nem sikerül, s az ellenfél diktálja a dinamikát, nincs az a szakpolitika, amely ezt felülírhatná. 2010-re egy szétesett, megvert bal-liberális oldal állt a színen (az SZDSZ már 2009-ben kilépett a koalícióból), ezzel egy húsz éves íratlan szabály foszlott szét: a magyar társadalom „jótévője” az MSZP. A magyar társadalom megvonta a bizalmat a baloldaltól.

A 2010 utáni korszak leckéje: jobboldali beágyazódás

S akkor most nagyot ugorva lássuk a tavalyi tanulságokat. A 2010-2024 közötti időszaknak egy tanulságát lehet kiemelni, s ez az, hogy a bal- és a liberális oldal jelenleg *semmilyen* alakjában nem képes feltámadni. Ehhez a tapasztalathoz azonban hozzá kell rendelnünk egy okot, egy magyarázatot is, ami bizony fájdalmas a bal- és a liberális oldal számára. Ez pedig az, hogy a Fidesz szinte *tökéletesen* átvette és elsajátította a baloldali mintát. Aminthogy a magyar társadalom 1990 és 2010 között szinte vakon bízott a bal-liberális oldalon, ugyanúgy vagyunk ezzel 2010 óta. A társadalom elvárása, magatartása mit sem változott, csak változott annak a pártnak a neve, amelytől a társadalom elvárja igényeinek kielégítését. S ez a változás épp elég volt ahhoz, hogy a Fidesz immár a negyedik ciklusát töltsse a hatalomban.

De 2024-nek van egy, a jövőt sokkal közvetlenebbül érintő tanulsága is. Ha ugyanis nincs baloldali feltámadás, akkor annak *máshonnan* kell jönnie. Egészen pontosan a *jobboldalról*. Hogy ez így túl direkt? Nézzünk csak rá a magyar párthagyományra! Mindig jobboldali pártok kormányoznak, még hozzá hosszú évtizedekig. Ez van a dualizmusban, ez van a Horthy-korszakban. A jobboldali kormánypártokkal szemben *soha* nem a baloldal képezi az igazi kihívást. A baloldalonak sem 1867 és 1918, sem 1919 és 1944 között nincs esélye hatalomra kerülni. Persze legyünk realisták: jobboldali ellenzéki pártok se tudnak hatalomra

kerülni! A maximum, amit elérnek, hogy a kormánypárton *belül* időről időre változnak a viszonyok, miniszterelnökök jönnek mennek.

Magyar Péter és a Tisza voltaképp egy „történelmi” trend ismétlődése. Valaki kilép a kormánypártból és alakít egy új pártot. volt ilyen bőven. Mi több: rendszerváltást hirdet. Ilyen is volt, nem is egyszer. Olyan viszont nemigen volt, hogy egy jobboldali ellenzéki párt (mint párt) hatalomra tudott volna kerülni. A helyzet ebből a szempontból – mondhatni történelmileg – unikális.

Azt tanulhatjuk tehát a tavalyi évből, hogy Magyarországon – meglehet hosszú távon – kiiktatódott az egyensúly jobb- és bal- (liberális) oldal között. Sokak szerint persze ennek az „oldalazásnak” már nincs jelentősége, mert a 21. századi politika túllépett az oldalakon. Meglehet, de az mégis csak feltűnő, hogy az Orbán-kormánynak egy a Fideszből érkező kihívója van, miközben az összes eddigi baloldali és liberális párt összetöporodik. Ez csak nekünk új és meglepő, de ha végig tekintünk a hazai politikatörténeten, már korántsem annyira meglepő. És ha fentebb azt mondtuk: a Fidesz felemelkedése a baloldali minta tökéletes elsajátításában keresendő, akkor most sem mondhatunk nagyon mást. Beágyazottságot csak beágyazottsággal! A Tisza előtti bal-liberális oldal a 2000-es években fokozatosan „kiágyazódott”, s helyére a Fidesz nyomult be. Most is valami ilyesmit látunk, csak a korábbiaknál keményebb eszközökkel: a Tisza magát szeretné be-, a Fideszt pedig kiágyazni.

2024 leckéje: kétjobboldal-rendszer?

Az elmúlt 15 év – ellenzéki szempontból – legnagyobb restanciája a tanulóképesség hiánya. 2024 februárjától egyértelmű, hogy az új párt pontosan ugyanazt teszi, amit a Fidesz tett „új” pártként a 2000-es évek második felétől. Megpróbálja megismerni, megérteni az ellenfél szervezeti erejének fontosságát és saját magát is újrapozícionálni a szervezet felől. Nagyon lényeges, hogy az ellenfél megértése nem az ellenfél céljainak, módszereinek elfogadását jelenti. Hanem annak a tisztázását, hogy mi a politikai siker alapfeltétele. A Fidesz innovációja az volt (és az máig), hogy „elvette” az addig baloldali szavazók kedvét attól, hogy továbbra is a baloldali pártokban bízzanak, s megindította a jobboldal szinte öröknek tűnő kormányzását.

A Tisza Párt célja valami hasonló. Azt mondja, hogy beszéljük le a Fideszről a választókat és vonzzuk őket, nem is rövid időre magunkhoz.

2024-ben nem más kezdett körvonalazódni (a kétpártrendszeren túl), mint a *kétjobboldal-rendszer*. A jobboldali védnökséget olyan mélyen sikerült berögzíteni a magyar társadalom zsigereibe, hogy itt baloldal egy jó ideig nem rúg labdába – mint ahogy a Kádár-rendszert és a rendszerváltás első évtizedeit leszámítva nem is rúgott. Megyünk a kétjobboldal-rendszer felé, még ha a kormánypárt mindent meg is tesz ellenfele baloldalnak minősítésére.